

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Præfatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

THEORHETOR,
SIVE
DE SACRAE
ELOQVENTIAE
MAIESTATE.
LIBER DECIMVSQVARTVS.

PRÆFATIO.

D

EVENIMVS tandem in ipsum sanctioris eloquentiæ, veluti sacrarium: de qua, cum graues imprimis, & sapientes viri copiosissimè disseruerint, faciam, quod facere periti artifices solent, qui gemmarum elegantias perangusto concludunt annulo: Sic ego quæcumq; ex istis sapientiæ oraculis depromere potui, breui sermonis compendio subijciam, daboque singularem operam, vt hic postremus robustioris iam facundiæ partus, non minus gratiæ flore, quam vtilitatis fructu commenderetur.

Atque imprimis mihi de dignitate cœlestis eloquentiæ non nihil dicendum est, contra impetitorum hominum audaciam; qui, cum omnem dicendi præstantiam ventosa quadam loquacitate, & inanissimis verborum pigmentis metiantur, sacros plerumque scriptores irridere solent procacius, quod istos orationis calamistros spreuerint potius, quam ignorarint. Et nobis quidem id conantibus peropportunos se locus obiecit, nam cum in exedram disserendi caussa ventissemus, Cæcilius, adolescens

in ipsa studiorum incudè positus, peregrinæ doctrinæ fastu tumens, & à Plauto, Plinio iuniori, ipsoque Cornelio Tacito, quos ille tanquam sua numina venerabatur, adhuc recens, deplorare cepit nostra tempora, quod nemo iam *palmas oratorias strenuè dentibus admoderet*, nemo ad superiora Heroum eloquentiæ tempora conaretur accedere; sed totus ille flos antiquæ facundiæ exultus atque repressus nostræ ætatis squallore, & veteris vbertatis siti prorsus exaruisset. Tum addebat, in sacras conciones, quasi in pistrinum, præclara cogi ingenia: hic tanquam nobiles equos phaleris, ephippiisque exutos ad molas confensescere, & pro ornatu habere barbariem. Nam quæ potest esse ista sacra eloquentiæ? De doctrinâ, scilicet Christiana? cuius argumentis nihil est humilius. *Magnam eloquentiam, tanquam flammam materia ali, motibus excitari, vrendo clarescere.* At hic videmus, eos, quorum indoles hecior, & præculta suauitas, si modo materiæ splendorem nacta fuisset, vbi ad huiusmodi argumenta ex amicus luxuriantis scholæ viretis, quasi in alium orbem.

Eloquentia sacra carpitur Cæcilio.

Eloquentia magna, tanquam flamma alitur.

obtem venerint, repente, aut rerum sterilitate torpentes exarscere, aut inquinata dictione, quasi resides aquas, & plurimum luti secum trahere. Quod si vernantius ipsa se veteris fecunditatis memor explicare cupit oratio, rerum tamen horror, & mœstitia necessarid confundit. Quale enim delectamentum est apud plebeas aures, & oscitantes muliereularum circulos, de tritis quibusdam bibliorum historijs longo & inerti verborum circuitu disserere, aut Christiana religionis rudimenta tractare, aut à vasto quodam & agresti motu in vitia dicere, res tritas, & ad fastidientis stomachi nauscam, tam sæpè inculcatas? At vero in profana, quam appellatis, eloquentia, siue in vmbatilibus spatijs libeat excurrere, siue in renfles palmas atrectare, hic audiuntur rerum complexiones maximarum, hic sensus vberes, hic sententiarum stimuli, hic opulentissima doctrinæ supellex, hic plausus, & fauor omnium.

Eloquentia forensis opulenta.

Hæc iste cum intemperantius effudisset, nesciebam, an magis deridere hominis deberem imperitiam, an indolere tam pueriliter in nugis lasciuienti: Cum Theophrastus noster, vir, quo nec magnis disciplinis instructior, nec ad omnem rationem humanitatis commodior, cum fastum hominis præ clara oratione perstrinxisset, cepit de maiestate sacre eloquentiæ, & eius argumentis, copiosius differere, vt à sacris oratoribus plerunque istas opes non tam nesciri, quod antea dicebamus, quàm contemni ostenderet. Perstringam summa totius dissertationis capita, & quidem paulo ornatori stylo, quando hic oratoris partes agimus.

Eloquentia sacra excellentia.

Sic equidem existimo, sacram illam sanctorum virorum eloquentiam tantum humanæ præstare, quantum sol vmbre, flamma fumo, diuina mortalibus antecellunt. Etenim quæcunque ad grauiorem eloquentiam, siue excitandam, siue inuertiendam faciunt, fertilibus quædam seges sapientiæ, grauissimarum rerum argumenta, Dij præpotentis afflatus, incredibilis ardor animorum, suavis quædam prudentiæ œconomia, sermonis maiestas, solidaram adminicula virtutum, theatra denique ipsa, & confessus, & gloriosissima laborum præmia, huic vnitam propensè fauent omnia, vt meliori cœli riuo iure secundata videatur.

Sacre eloquentia dignitas, ex materie nobilitate, ac primum, quam graues sint in ea de Deo sermones.

CAPVT I.

PLacet igitur primum, strictim & quasi per transeuntem videamus cœlestis illius eloquentiæ argumenta, quibus mirum in modum nobilitata collucet, vt suos oratores, vel infantissimos, per se faciat eloquentes. Occurrent hic tibi non fabellæ, & nugæ, non humana sapientiæ leuissima quædam choragia, sed maximarum rerum lumina, Deus, Angeli, Christus *Ἰησοῦς*, rex ipse Angelorum, Christianæ religionis mysteria, A postolorum triumpho, Martyrum laureæ, Virtutum decora, supplicia improborum, æternæ denique illius apex felicitatis.

Eloquentia sacra effectus. Eloq. sac. materia.

At vero de Deo, qui sermones non ij, quales in Platonis, aut Stoicorum schola floruerunt, sed qui ex altissima fluunt sapientiæ, & ex ipsius æterni Patentis sinu deriuantur. Deum ibi audies, mentem ab omni mortali concretionem secretâ, optimam, sapientissimâ, sanctissimâ, spiritum per omnia commeanter, & singulis vniuersi partibus quasi accuratissimâ lyræ fidibus intentum, qui fluentium rerum canticum iucundissimâ varietate temperat ingenitus, immortalis, perpetuus, solus, ipse sibi locus, & mundus, & maximus quidem mundus, sapientiæ, sanctitatis, intelligentiæ, vitæ rationum, formarum, cui spirans omnis, intelligensq; natura, & habere, & agere non desinit gratias.

Deus mudo, vt lyra intensus.

Tertull. lib. contra Praxeam cap. 5.

Cernes deinde, vt graditur apud Prophetas insigni maiestate. Cherubinis insidens, & celeri ventorum turbine circumquaque rapitur. Sexcenta consequuntur currum milia, in quibus igneæ cohortes Angelorum, copiosâ luce circumfusa radiant, sol tanti, tamque stupendi numinis vmbra potius, quam effigies, ad eius nomen expauescit, adamantinæ cœli portæ contremiscunt, intendunt se flammæ nubes, & lucido quodam horrore totum hoc æris spatium circumuestiunt, mugiunt tonitruum fragores, præmicant fulgura, volitant procellæ, ruunt fulmina, im-

Sol vmbra Dei. Dei nomē quantum.